

I flere yderkommuner passes mere end hvert fjerde barn i et privat alternativ

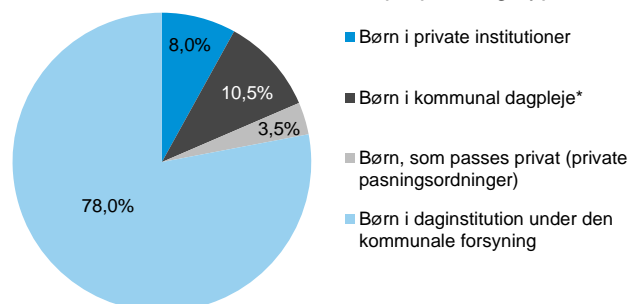
Det frie valg giver forældre mulighed for at finde det rette valg for pasningen af deres barn. I 2019 valgte forældrene til 33.550 børn et privat alternativ til de kommunale tilbud. I flere kommuner i yderområderne er der tale om mere end hvert fjerde barn. Forældrenes valgmuligheder vil imidlertid blive begrænset som følge af en politisk aftale.

Det frie valg af dagtilbud

Danske familier har selvbestemmelse og frit valg på dagpasningsområdet. Det betyder, at forældre har mulighed for at vælge et privat alternativ til de kommunale daginstitutioner, hvis de vurderer, at dette i højere grad imødekommer deres børns behov.

Andel af børn i private alternativer vidner om, at det frie valg er populært

Dagpasning af børn under skolestartsalderen fordelt på pasningstype, 2019

* Det har ikke været muligt at skelne mellem børn passet i kommunale og private dagpleje. Dog er der i 2019 kun 5 private dagplejere, hvorfor dette skyggetal vurderes at være begrænset.
Anm.: For uddybning af opdelingen af børnepasning, henvises til metodeafsnittet.
Kilde: Endeligt svar på BUU-spørgsmål 424 af 20. august 2021 samt DI-beregninger.

Knap hvert 8. barn passes gennem det frie valg

I 2019 valgte forældrene til 33.550 børn at gøre brug af det frie valg og få deres børn passet i enten en privat børnehave, vuggestue eller i en private pasningsordning.¹ Hvis man ser bort fra ø-kommunerne Samsø, Læsø og Fanø, har familierne private alternativer og bruger dem i samtlige kommuner. Med et gennemsnit på 12 pct., er det knap hvert ottende barn, som passes enten hos private daginstitutioner eller gennem private pasningsordninger. Egenbetalingen i de private alternativer er typisk på niveau med de kommunale tilbud, og forældrene modtager også et skattefinansieret tilskud til pasningen.

Politisk aftale vil begrænse det frie valg

En væsentlig andel af forældrene til de børn, der i dag bliver passet i en privat daginstitution kan imidlertid blive ramt af en politisk aftale fra december 2020. Her blev et flertal i Folketinget enige om at, at det fremover ikke længere vil være muligt at oprette privatejede børnehaver og vuggestuer som enkeltmandsvirksomheder eller i selskabsform, ligesom de private pasningsordninger bliver begrænset. Hvis aftalen implementeres som lovgivning, vil det altså fremover kun være muligt at vælge blandt de kommunale og selvejende institutioner, hvilket dermed vil begrænse forældrenes valgmuligheder betydeligt.²

Stor variation i brugen af det frie valg

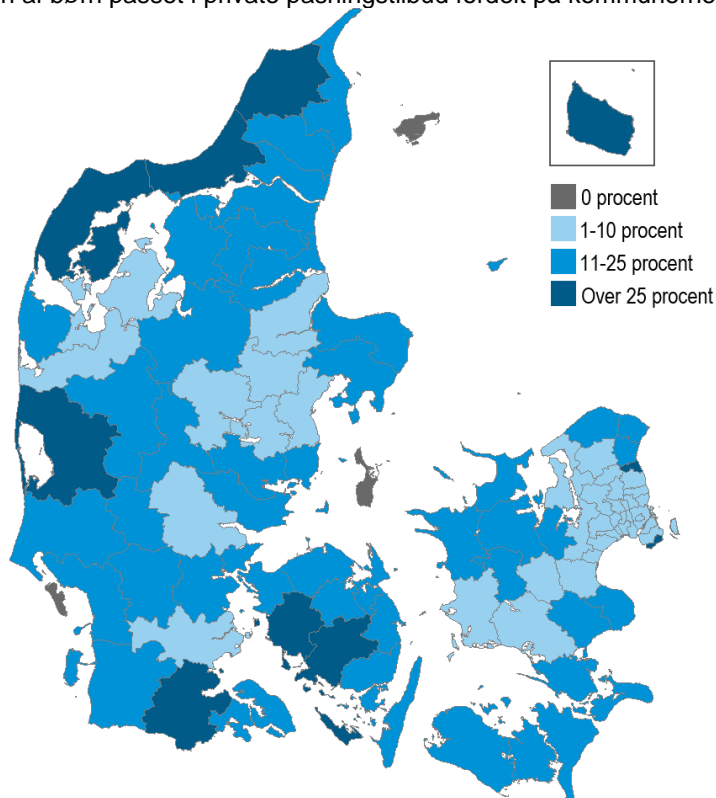
På tværs af kommunerne er variationen i andelen af forældre, der har valgt et privat alternativ, over 35 procentpoint. Det frie valg er særligt udbredt i den vestlige del af landet og generelt i yderområderne. Her findes flere af de i alt 13 kommuner, hvor mindst en fjerdedel af børnene i 2019 blev passet i et privat alternativ. Det gælder eksempelvis kommuner på Fyn og øerne som Ærø, Assens og Faaborg-Midtfyn samt jyske kommuner som Aabenraa, Jammerbugt og Thisted. I Morsø Kommune bliver hele 35 pct. af børnene passet hos et privat alternativ til de kommunale dagtilbud.

¹ Se metodeafsnittet for uddybning af opgørelsen.

² DI (2021): Forbud mod private daginstitutioner er et fejlskud af dimensioner

Det frie valg benyttes i hele landet

Andelen af børn passet i private pasningstilbud fordelt på kommunerne, 2019

Anm.: Andelen er beregnet ud fra det samlede antal passede børn.
Kilde: Endeligt svar på BUU-spørgsmål 424 af 20. august 2021 samt DI-beregninger.

I en lang række kommuner dækker private dagtilbud altså en stor del af det samlede pasningsbehov. De private alternativer til de kommunale institutioner opstår typisk for at imødekomme forældres efterspørgsel efter en særlig geografi, fleksibilitet eller pædagogisk tilgang, som de enkelte kommuner ikke ønsker eller har mulighed for at tilbyde.

Størrelsen på de kommunale institutioner kan også have indvirkning på forældrenes valg, da der kan findes fordele og ulemper ved både små og større institutioner. I gennemsnit har de private institutioner 41 børn tilknyttet, hvorimod der i gennemsnit er 67 børn tilknyttet de enkelte kommunale og selvejende institutioner.³

Desuden viser danske forskningsresultater, at private dagtilbud udmærker sig ved en høj grad af forældreinddragelse i de sociale og

³ I 2019 var der i alt 553 private og 3362 kommunale/selvejende institutioner inkl. puljeordninger.

praktiske aktiviteter samt højere normeringer end i de kommunale tilbud.^{4 5}

Private alternativer bidrager på den måde til at øge mangfoldigheden i tilbuddene, så forældrene får bedre mulighed for at træffe et valg, som er det rette for deres børn og familieliv.

Manglende information kan være en hæmsko for det frie valg

Den store spredning i andelen af børn i private alternativer på tværs af kommunerne viser dog også, at der i nogle kommuner er meget få børn i privat pasning. Det gør sig særligt gældende i hovedstads-kommunerne. Årsagerne kan være mange, men fravær af private alternativer i de enkelte kommuner eller mangel på information og vejledning om retten til det frie valg fra kommunens side vil have betydning.

I den politiske aftale for udvikling af dagtilbudsområdet tilbage i 2017 blev det ellers aftalt, at informationen til forældrene skulle styrkes.⁶ En DI-analyse fra september 2021 viser imidlertid, at der i hele 7 ud af 10 kommuner er mangelfuld information til forældrene om alternativer til den kommunale pasning og forældrenes rettigheder på området.⁷ Det står samtidig klart, at forældrene i høj grad efterspørger større gennemsigtighed i kvaliteten og tilfredsheden, så det bliver lettere at vælge blandt de forskellige daginstitutioner.⁸

Datakilder

Metode

Tal for antal passede børn er fra Børne- og Undervisningsministeriets endelige svar på spørgsmål 424. Hertil kommer en opgørelse af antal private daginstitutioner, dagplejere samt kommunale og selvejende institutioner, som kan findes hos Danmarks Statistik, tabel BOERN4. Tallene for antal børn i de forskellige pasningsordninger er afrundet til nærmeste 10, hvorfor der kan være mindre afvigelser fra det faktiske antal.

Opgørelse af pasningstyper

Antal børn i privatinstitutioner er opgjort pr. 3. oktober og opgjort af ministeriet.

⁴ DI (2021) - Ny rapport slår fast: Høj kvalitet i private daginstitutioner

⁵ Brogaard & Petersen (2020). Pædagogiske og fysiske rammer i offentlige, selvejende og private børnehaver i Danmark. Forskningsprojektet "Effekt-Doku" (RUC).

⁶ "Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet", Politisk aftale fra 9. juni 2017

⁷ DI Analyse (2021). 7 ud af 10 kommuner informerer ikke familier om rettigheder ved frit valg af daginstitution.

⁸ DI (2021) - Ny rapport: Forældre mangler information om kvalitet, når de skal vælge dagtilbud til deres børn

Antal børn i dagpleje er opgjort pr. 1. oktober 2019 og medtager både kommunale og private dagplejere. Dog er der i 2019 kun 5 private dagplejere, hvorfor dette skyggetal vurderes at være begrænset.

Antal børn, der passes privat måles ved opgørelser for antallet af børn, hvor der modtages tilskud til privat pasning. Børn, hvis forældre modtager tilskud til pasning af egen børn, er ikke medtaget i denne opgørelse.

Antal børn i daginstitutioner under den kommunale forsyning inkluderer børn i kommunale og selvejende daginstitutioner og er opgjort pr. 1. oktober 2019. Derudover er puljeordninger også medtaget i denne opgørelse og opgjort pr. 3. oktober 2019.

Oversigt over antal børn i forskellige pasningsordninger for hele landet, 2019

Antal børn i privatinstitutioner	23.380
Antal børn i dagpleje	30.520
Antal børn, der passes privat	10.170
Antal børn i daginstitutioner under den kommunale forsyning	226.880
Samlet	290.950

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets endelige svar på spørgsmål 424.